

Вступ

Індекс Інвестиційного середовища областей України створений, щоб допомогти іноземним інвесторам оцінювати локальні умови, надаючи актуалізовану інформацію, яка враховує останні події та тенденції. Це сприяє прийняттю обґрунтованих стратегічних рішень в умовах невизначеності.

Індекс Інвестиційного середовища областей України створений для того, щоб надати зрозуміле та доступне зображення інвестиційного клімату різних територій України. Так само, як ми можемо швидко перевірити погоду на метеорологічному сайті, цей індекс дозволяє інвесторам та аналітикам "зазирнути" в економічне середовище кожного регіону через діджиталізовану платформу.

Джерела інформації

Джерелом даних для Індексу є опитування українських підприємств і підприємців з усіх регіонів країни, де респонденти оцінюють умови ведення бізнесу в кількох критичних аспектах, що впливають на інвестиційні рішення, зокрема:

- легкість ведення бізнесу та взаємодія з державними органами
- безпека та ризики
- корупційні та юридичні виклики
- інфраструктура, трудові ресурси та цифровізація, зелений бізнес

Запитання були сформовані на основі інтерв'ю з іноземними інвесторами, проведеними у березні-травні 2024 року. Опитування виявило основні аспекти інформацію, що цікавлять інвесторів для прийняття рішень. Інтерв'ю вказали на важливість інформації щодо енергетичної стабільності, готовності держави реалізовувати проекти відновлення та про вплив корупційних проявів.

Окрім цього, були прийняті до уваги щорічні дослідження Європейської Бізнес Асоціації, які показують, що серед факторів, що впливають на інвестиційну привабливість в Україні вагомими є також логістична спроможність, митне адміністрування, цифровізація тощо.

Тож, в розрахунок Індексу Інвестиційного середовища областей України включено ті вагомні фактори, розкриття яких потребують інвестори. Методологія буде переглядатися і адаптуватися в залежності від умов і контексту.

Шкала оцінювання

Індекс Інвестиційного середовища областей України визначається на основі відповідей респондентів.

Опитування починається з блоку 1 і загальних питань, які дозволяють визначити профіль респондента

Блоки 2-5 містять тематичні запитання. Кожне запитання має 4 варіанти відповіді, які побудовано так, щоб визначити ступінь впливу зазначеного фактору від слабкого, помірного, нормального до максимального

В залежності від ступеню позитивного впливу на інвестиційне середовище вплив оцінюється в балах від 1 до 4.

Три запитання мають 5 варіантів відповіді. П'ята відповідь «Не застосовується» - можливість не обирати відповідь на питання, якщо діяльність суб'єкта господарювання не стосується аспектів, які підіймає питання. Відповідь «Не застосовується» оцінюється в 1 бал.

Запитання та варіанти відповідей опитування українських бізнесів

Блок 1. ОЗНАЙОМЧИЙ - 5 питань

1. Назва вашого бізнесу в Україні - це назва у довільній формі
2. Чи має бізнес іноземні інвестиції? - варіанти відповіді так\ні
3. Регіон ведення бізнесу в Україні - можна обрати декілька областей з переліку адміністративно-територіального устрою України
4. Яка основна сфера бізнесу? - перелік галузей за класифікатором КВЕД
5. Кількість років функціонування бізнесу - від 0 до 5, від 6 до 10 і більше 10 років

Блок 2. ЛЕГКІСТЬ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ТА ВЗАЄМОДІЯ З ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

6. Наскільки складно виконувати вимоги державних регуляторів, контролюючих органів та інспекцій для відкриття, ведення та закриття бізнесу в Україні?

1 бал - Дуже складно: заплутано, дорого, бюрократія та регуляції ускладнюють ведення бізнесу

2 бали - Складно: вимоги незрозумілі, потрібні значні зусилля, допомога експертів, фінансові витрати

3 бали Середньо: з певними труднощами, але реально, пропонуються зручні інструменти і процедури

4 бали Легко: вимоги державних органів і процеси зрозумілі, можна впоратися

7. Чи складно вашому бізнесу взаємодіяти з фіскальними органами в Україні?

1 бал - Дуже складно: непрозорість податкових процедур, складність податкового законодавства та часті й неефективні податкові перевірки

2 бали - Складно: часті зміни податкового законодавства, які створюють невизначеність для бізнесу

3 бали - Середньо: іноді стикаємося з надмірною податковою звітністю та адміністративним тиском на бізнес

4 бали - Легко: виклики у податковому адмініструванні суттєво не впливають на бізнес

8. Якщо ваш бізнес вимагає митного оформлення імпортованих/експортованих товарів, вкажіть, наскільки складним є митне адміністрування, оформлення документації, витримання строків. Якщо бізнес не пов'язаний з митним оформленням, вкажіть "Не застосовується"

1 бал - Дуже складно: заплутане митне законодавство, складні вимоги до документації та затримки в оформленні, корупційні прояви,

2 бали - Складно: часті затримки в митному оформленні, непередбачуваність та часті зміни процедур,

3 бали - Середньо: іноді стикаємося з надмірними митними зборами та затримками,

4 бали - Легко: зазвичай не стикаємося з труднощами у митному адмініструванні,

1 бал - Не застосовується (бізнес не пов'язаний з митним оформленням)

9. Чи складно бізнесу отримати доступ до земельних ділянок, дозвіл на будівництво або зареєструвати права власності в Україні? Якщо досвіду в таких процедурах немає, вкажіть варіант "Не застосовується"

1 бал - Дуже складно: складні бюрократичні вимоги, непрозорі процедури та неефективність роботи державних органів,

2 бали - Складно: тривалі та ускладнені процедури отримання дозволів на будівництво та реєстрації прав власності,

3 бали - Середньо: є певні складнощі через відсутність чітких законодавчих норм і стандартизованих процедур,

4 бали - Легко: суттєвих труднощів немає, вирішити питання нескладно за допомогою консультантів,

1 бал - Не застосовується (бізнес не пов'язаний з оформленням прав власності, будівництвом тощо)

10. Який вплив здійснює державне адміністрування валютних операцій на рух коштів вашого бізнесу та інвестиції? Якщо бізнес не пов'язаний з валютними операціями, вкажіть варіант "Не застосовується"

1 бал - Значний: законодавчі обмеження суттєво ускладнюють валютні трансакції, інвестиційні операції та рух капіталу загалом,

2 бали - Помірний: законодавчі обмеження викликають певні труднощі, але вони керовані,

3 бали - Незначний: до вимог та регуляцій не складно пристосуватися,

4 бали - Відсутній: регуляції не чинять суттєвого впливу на валютні та інвестиційні операції бізнесу,

1 бал - Не застосовується (бізнес не пов'язаний з валютними операціями)

Блок 3. БЕЗПЕКА ТА РИЗИКИ

11. Як ви оцінюєте здатність держави гарантувати компенсацію збитків від збройної агресії росії?

1 бал - Відсутня: немає жодних гарантій компенсації, пошук програм підтримки постраждалих бізнесів не дав позитивних результатів,

2 бали - Низька: не впевнені в можливості отримати компенсацію та не знаємо про програми підтримки,

3 бали - Середня: існує ймовірність отримати часткову компенсацію та інформація про програми підтримки постраждалих бізнесів,

4 бали - Висока: є впевненість у можливості отримати компенсацію, а також обізнаність про різноманітні програми підтримки

12. Які зусилля має докладати ваш бізнес, щоб попередити ризики відключення електроенергії?

1 бал - Значні: потрібно використовувати власні генератори або переходити на альтернативні джерела енергії (сонячні панелі, вітряні електростанції тощо),

2 бали - Помірні: необхідно використовувати страхування збитків, територіально розмежовувати потужності та персонал тощо,

3 бали - Незначні: не відчуваємо залежності від перебоїв постачання електроенергії, а за необхідності ризик можна подолати з невеликими зусиллями,

4 бали - Відсутні: наразі не відчуваємо залежності від перебоїв постачання електроенергії і не вживаємо заходів

13. Чи маєте ви достатню інформацію про страхові програми (в тому числі від військових ризиків) від страхових агентів і урядів?

1 бал - Ні, не маємо необхідної інформації про страхові програми або шукали, але не змогли знайти,

2 бали - Частково: знайомі з основними страховими можливостями, але не володіємо повною інформацією,

3 бали - Добре поінформовані, але знаємо не всі деталі,

4 бали - Так, маємо повну інформацію про доступні страхові програми, які пропонуються для бізнесу, користуємося ними

14. Чи відомо вам про проекти реконструкції, відновлення та розвитку, що можуть допомогти компенсувати втрати у випадку руйнування інфраструктури вашої компанії або регіону ведення бізнесу?

1 бал - Ні, не відомо: зовсім не поінформовані або знаємо, що таких проектів в нашій сфері/регіоні немає,

2 бали - Майже нічого не відомої, маємо лише обмежені відомості про такі проекти,

3 бали - Відомо, знаємо про заплановані проекти, але вони ще повністю не реалізовані,

4 бали - Так, добре відомо, спостерігаємо на практиці або беремо участь у проектах відновлення

15. Якщо вашому бізнесу буде потрібно згорнути діяльність в регіоні або вийти з інвестицій, які зусилля потрібні, щоб мінімізувати втрати?

1 бал - Значні зусилля: потрібно розробляти детальні плани виходу, очікуємо значних втрат, адже управління ризиками ускладнене,

2 бали - Помірні зусилля: очікуємо, що продаж активів або інвестиційні партнерства дозволять мінімізувати втрати,

3 бали - Незначні зусилля: очікуємо, що базових заходів, наприклад, страхування, достатньо,

4 бали - Вимагає мінімальних зусиль: для нас це незначні ризики, які потребують лише базових кроків для управління

Блок 4. КОРУПЦІЙНІ ТА ЮРИДИЧНІ ВИКЛИКИ

16. Який вплив корупції ви відчули під час ведення бізнесу в Україні (несанкціоновані перевірки, спровоковані затримки, вимагання хабарів тощо)?

1 бал - Значний: регулярні випадки масштабної корупції на всіх рівнях, здебільшого протистояти їй неможливо,

2 бали - Помірний: періодичні випадки корупції у конкретних сферах, навчилися протистояти ним,

3 бали - Незначний: рідкісні або незначні випадки корупції на локальному рівні, які можуть бути успішно зупинені,

4 бали - Відсутній: не стикалися напряму з явними корупційними проявами

17. Який рівень зусиль вимагає від бізнесу вирішення майнових спорів у суді у вашому регіоні?

1 бал - Значний: процес супроводжується корупційними проявами, необґрунтовано затягується та вимагає значних витрат часу і ресурсів,

2 бали - Помірний: вирішення спорів у суді вимагає витрат часу та ресурсів, але це реальний шлях відстоювати свої інтереси,

3 бали - Незначний: судовий процес є досить ефективною практикою для захисту бізнесу, з мінімальними витратами ресурсів,

4 бали - Відсутній: вирішення майнових спорів у суді це звичайний і ефективний процес

Блок 5. ІНФРАСТРУКТУРА, ТРУДОВІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ЗЕЛЕНИЙ БІЗНЕС

18. Як Ви оцінюєте достатність інфраструктури (транспортні мережі, телекомунікації, електромережі і водопостачання) в регіоні ведення вашого бізнесу?

1 бал - Недостатній: якість інфраструктури дуже низька і накладає обмеження на можливості бізнесу,

2 бали - Задовільний: якість інфраструктури низька, але до цього можна пристосуватися,

3 бали - Добрий: вистачає, якість інфраструктури і послуг прийнятна,

4 бали - Достатній: цілком достатньо, інфраструктура і послуги гарної якості

19. Який рівень якості кадрів, доступності робочої сили та фахівців, ви бачите на ринку праці?

1 бал - Низький: кваліфіковані фахівці майже відсутні або дуже важко знайти відповідних спеціалістів,

2 бали - Помірний: знайти потрібних фахівців складно, часто не вистачає спеціалістів із необхідною кваліфікацією,

3 бали - Середній: кваліфіковані спеціалісти доступні, але їх недостатньо, і потрібні додаткові зусилля для їх пошуку, або навчання.

4 бали - Високий: легко знайти кваліфікованих фахівців з необхідними навичками та досвідом

20. Як ви оцінюєте рівень доступності та ефективності цифрових інструментів для бізнесу (державних і комерційних онлайн-сервісів, реєстрів, сервісів, продуктів тощо)?

1 бал - Низький: цифрові інструменти майже відсутні або їхня ефективність занадто низька для впровадження,

2 бали - Помірний: інструменти нам доступні, але відсутнього ефекту від використання не спостерігається,

3 бали - Середній: доступні інструменти забезпечують автоматизацію деяких процесів, наприклад, документообіг, банкінг тощо,

4 бали - Високий: більшість інструментів доступні, добре інтегровані та значно полегшують бізнес-процеси, застосовуємо технологічні новинки для покращення процесів

21. Як Ви оцінюєте умови для створення і ведення зелених ініціатив у Вашому регіоні?

1 бал - Несприятливі: відсутність доступу до фінансування зелених проєктів та кваліфікованих спеціалістів їх для реалізації, відсутність інфраструктури для зеленої енергетики, відновлюваних джерел та підтримки влади та державних органів,

2 бали - Слабкі: зелені ініціативи важко реалізувати через обмеження до фінансування та грантів, недостатню інфраструктуру для зеленої енергетики, та низький рівень обізнаності населення про важливість зеленої економіки, слабкі умови впровадження для вуглецевонейтральних ініціатив,

3 бали - Сприятливі: доступні деякі фінансові ресурси, наявна базова інфраструктура для зеленої енергетики, є підтримка від місцевої влади, але з обмеженим охопленням,

4 бали - Дуже сприятливі: є доступ до фінансування та грантів для зелених проєктів, розвинена інфраструктура для зеленої енергетики, місцева влада та держоргани надають податкові пільги та субсидії, стимулюють зменшення викидів, населення обізнане щодо важливості зеленої економіки.

Додаткове поле: ПРЯМА МОВА

Питання опитувальника можуть переглядатися робочою групою, в залежності від запиту інвесторів щодо розкриття тих чи інших аспектів інвестиційного середовища.

Профіль респондента для опитування

Опитування орієнтоване на український бізнес, який або вже залучив інвестиції, або зацікавлений у їх залученні, а також на діючі іноземні бізнеси, на території України.

Розрахунок індексу

Індекс розраховується за період. Періодичність розрахунку щокварталу або щопівроку.

Індекс для кожного регіону розраховується так:

- Визначення респондентів за часом: вибір даних від респондентів, які пройшли опитування в певний період (квартал/півріччя)
- Визначення респондентів за регіоном: вибір респондентів, які зазначили свою приналежність до певного регіону. Якщо респондент обрав декілька регіонів, тоді надані ним відповіді беруться до розрахунку індексу кожного регіону
- Збір відповідей: кожен респондент відповідає на 16 запитань, де кожна відповідь може набирати від 1 до 4 балів, відображаючи стан аспектів інвестиційного середовища від найгіршого до найкращого.
- Обрахунок суми відповідей: обчислюється загальна сума балів для кожного респондента, а потім складається для всіх респондентів у регіоні.

- Визначення середнього значення та його округлення: для отримання середнього значення використовується визначення медіани..
- Інтерпретація результатів: середнє значення відображає інвестиційний клімат регіону. Вищі значення індексу свідчать про сприятливіші умови для інвестицій.

Інтерпретація індексу за кольорами

На сайті результати інтерпретуються за кольоровими зонами (областями) на карті України в межах чотирьохколірної шкали з урахуванням округлених балів для покращення візуального сприйняття та порівняльного аналізу.

Червона зона (0-22 балів): Цей діапазон свідчить про вкрай несприятливі умови для інвестицій. Регіон з такими показниками може мати значні економічні, політичні ризики або серйозні проблеми з інфраструктурою.

Жовта зона (23-35 балів): Регіони в цьому діапазоні мають помірні ризики або проблеми, що можуть впливати на інвестиційний клімат. Жовта зона може вимагати додаткового аналізу потенційних інвесторів для визначення можливостей та загроз.

Зелена зона (36-48 балів): Зелена зона вказує на сприятливі умови для інвестицій. Хоча регіони в цьому діапазоні можуть мати деякі невеликі проблеми, вони в цілому стабільні і привабливі для інвестицій.

Блакитна зона (49-64 балів): Синя зона демонструє високий рівень інвестиційної привабливості та мінімальні ризики. Регіони з цими показниками вважаються найкращими для інвестування, з високим ступенем економічної стабільності та розвинутою інфраструктурою.